จากภาษารัสเซียถึงรัสเซียศึกษา: ความเป็นมาและความจำเป็น
From Russian to Russian Studies: Background and Necessity

รมย์ ภิรมนตรี
Rom Piramontri

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการเรียนการสอนภาษารัสเซียซึ่งเปิดสอนเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ความแตกต่างของระบอบการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างไทยและสหภาพโซเวียตได้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอนมาโดยตลอด ประเทศรัสเซียหลังยุคสหภาพโซเวียต ทำให้ไทยมีเสรีภาพทางวิชาการมากยิ่งขึ้น และลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ไม่ได้เป็นปัญหาของการเรียนการสอนภาษารัสเซียอีกต่อไป ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นกับภาควิชาภาษารัสเซียคือการขาดการสนับสนุนที่เพียงพอจากภาครัฐบาลและมหาวิทยาลัย การขาดแคลนงบประมาณ และความสำคัญของรัสเซียที่มีต่อโลก ได้ผลักดันให้เกิดการจัดการศึกษาโครงการพิเศษ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษาขึ้น โครงการพิเศษดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาหลายประการ อาทิ ปัญหาด้านการเงินของภาควิชาภาษารัสเซีย (คณะศิลปศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) และปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านรัสเซียศึกษาของประเทศ

Abstract

This article refers to the development of Russian language studies, started in Thailand at Thammasat University. In the past, Russian language studies were continuously affected by differences in the Thai and Russian political systems. That obstacle ended after the collapse of the soviet communist regime; the new problem is the lack of support from Thai government and Thammasat University. As a result, a new special programme "B.A. in Russian Studies" has been launched at Thammasat University. Hopefully, several problems will be solved by this new special programme, such as the financial problem of the Russian language Department, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University and the deficiency in people taking Russian studies in Thailand.

การก่อตั้งสาขาวิชาและภาควิชาภาษารัสเซีย

การเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของรัสเซียนั้น ได้มีมาเป็นเวลานานแล้วในประเทศไทย เนื่องจากรัสเซียเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปในโลกมากที่สุดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่แตกต่างจากระบบที่มีอยู่ในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้และศึกษา ถึงแม้ว่าในขณะนั้นเสรีภาพทางวิชาการจะถูกจำกัดอยู่มาก ส่วนการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาโทและวิชาเอกโดยมีสาขาวิชาและภาควิชารับผิดชอบนั้น ในประเทศไทยเริ่มจัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรกที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเปิดการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาโทในปี พ.ศ. 2518 และขยายเป็นวิชาเอกในปี พ.ศ. 2536 มหาวิทยาลัยแห่งที่สองของไทยที่เปิดการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาโทและวิชาเอกคือมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ เริ่มเปิดสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาโทในปี พ.ศ. 2519 และเป็นวิชาเอกในปี พ.ศ. 2545

การเปิดการเรียนการสอนภาษารัสเซียในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น เป็นความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร.อดุล วิเชียรเจริญ อดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์ ระหว่างรักษาการในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์[1] โดยท่านได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ในขณะที่ทรงเป็นอาจารย์อยู่ที่คณะศิลปศาสตร์) ขณะเสด็จเยือนสหภาพโซเวียตในปี พ.ศ. 2517 ขอให้ทรงพระกรุณาทาบทาม ฯพณฯ ยวด เลิศฤทธิ์ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงมอสโก เพื่อขอตัวธิดาทั้งสอง ซึ่งกำลังจะสำเร็จการศึกษาปริญญาโทด้านภาษาและวรรณคดีรัสเซีย มาเป็นอาจารย์สอนภาษารัสเซียที่คณะศิลปศาสตร์ ซึ่ง ฯพณฯ เอกอัครราชทูตและธิดาทั้งสองก็น้อมรับพระกระแสด้วยความปลื้มปิติยิ่ง การเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไทยจึงได้เริ่มขึ้นในปีต่อมา

บรรยากาศการเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไทยในช่วงแรกของการเปิดสอนนั้น รศ. ยอดบุญ เลิศฤทธิ์ หนึ่งในสอง[2] ผู้ก่อตั้งสาขาวิชาภาษารัสเซีย ได้เล่าไว้ในหนังสือ "ศิลปศาสตร์ 30 ปี" ซึ่งจัดทำขึ้นในวาระครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้งคณะศิลปศาสตร์ในปี พ.ศ. 2535 ว่า "...ในปีแรกที่เปิดสอนจำได้ว่ามีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนประมาณ 120 คน ต้องแบ่งเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน สอนทุกวัน ในปีแรกสอนเฉพาะวิชาพื้นฐานก็ยังไม่มีปัญหา แต่พอนักศึกษาเริ่มเรียนวิชาที่เป็นรหัส 2 และ 3 ขึ้นไป ก็เริ่มต้องทำงานหนักเพราะมีอาจารย์เพียง 2 คน บางสัปดาห์เราสอนกันคนละ 12-15 ชั่วโมง รู้สึกทั้งเหนื่อยและสนุก ในเวลาว่างจากการสอนก็มักจะมีนักศึกษาขึ้นมาคุยเกี่ยวกับประเทศรัสเซีย ชีวิตการเป็นอยู่ของชาวรัสเซีย ระบบการ

---

[1] ศาสตราจารย์ ดร. อดุลย์ วิเชียรเจริญ เป็นผู้ริเริ่มโครงการปฏิรูปการศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยได้จัดตั้งคณะศิลปศาสตร์ขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2505 ตั้งแต่จัดตั้งถึงปี พ.ศ. 2513 ท่านได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศิลปศาสตร์ และระหว่างปี พ.ศ. 2516-2517 ได้รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[2] รศ. ยิ่งบุญ วัชรนุกูลเกียรติ (เลิศฤทธิ์) และ รศ. ยอดบุญ เลิศฤทธิ์ เป็นธิดาของ ฯพณฯ ยวด เลิศฤทธิ์ อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงมอสโก ทั้ง 2 ท่านสำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษารัสเซียและวรรณคดี จากมหาวิทยาลัยมอสโก หลังสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2517 ได้กลับมายังประเทศไทย บรรจุเป็นอาจารย์และก่อตั้งสาขาวิชาภาษารัสเซียในปี พ.ศ. 2518

ศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ คุยกันได้ทุกเรื่องยกเว้นเรื่องการเมือง เพราะดิฉันไม่ถนัด แต่ถ้าเกี่ยวกับศิลป-วัฒนธรรมแล้ว ดิฉันได้พยายามจัดหาภาพยนตร์มาให้นักศึกษาชม..."

การก่อตั้งสาขาวิชาภาษารัสเซียและการเรียนการสอนภาษารัสเซียของประเทศไทยตลอด 28 ปีที่ผ่านมานั้น ในสายตาของคนทั่วไปจะเห็นว่ากระบวนการดูราบรื่น แต่เมื่อมองลึกเข้าไปในรายละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า การเมืองเป็นตัวแปรที่สำคัญของการเรียนการสอนด้านรัสเซียในประเทศไทยมาโดยตลอด ในหนังสือ "ศิลปศาสตร์ 30 ปี" รองศาสตราจารย์ ยอดบุญ เลิศฤทธิ์ ได้เล่าถึงอิทธิพลของการเมืองที่มีต่อการก่อตั้งสาขาวิชาภาษารัสเซีย ซึ่งท่านและรองศาสตราจารย์ ยิ่งบุญ วัชรนุกูลเกียรติ (เลิศฤทธิ์) ได้ประสบในกระบวนการจัดตั้งสาขาวิชาในปี พ.ศ. 2517 ว่า "พี่สาวและดิฉันก็ได้เริ่มทำหลักสูตร และตำราเพื่อที่จะใช้สอนในปีการศึกษาถัดไป ในความตั้งใจของเรา เราอยากจะเปิดสอนไม่เพียงแต่ภาษารัสเซียและวิชาที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่อยากจะสอนวรรณคดีและประวัติศาสตร์ ซึ่งคงจะเป็นที่น่าสนใจสำหรับนักศึกษาไทย ที่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ความรู้เกี่ยวกับประเทศรัสเซียเท่าไรนัก แต่ก็ได้รับคำแนะนำให้สอนเฉพาะภาษาไปก่อน เพราะสองวิชาสุดท้ายมีส่วนสะท้อนถึงมหาปฏิวัติสังคมนิยม ดังนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2535) สาขาวิชาภาษารัสเซียเปิดสอนเพียงวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาเท่านั้น..."

นอกจากการเมืองจะมีอิทธิพลต่อรายวิชาที่จะเปิดการเรียนการสอนแล้ว อิทธิพลของการเมืองยังทำให้ปริมาณของนักศึกษาและความสนใจที่จะเรียนภาษารัสเซียเพิ่มขึ้นหรือลดลงอีกด้วย ซึ่งในประเด็นนี้รองศาสตราจารย์ยอดบุญได้กล่าวไว้ในข้อเขียนดังกล่าวว่า "ตลอดเวลาที่สอน ดิฉันรู้สึกว่า สาขาวิชาภาษารัสเซียนั้นมีความแตกต่างจากสาขาภาษาอื่นๆ ในแง่ของจำนวนนักศึกษาที่เรียน กล่าวคือนักศึกษาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและรัสเซีย เคยมีนักศึกษามาบอกว่าอยากเรียนภาษารัสเซีย แต่ผู้ปกครองไม่ให้เรียนเพราะกลัวจะหลงใหลในลัทธิคอมมิวนิสต์ (ซึ่งไม่เกี่ยวอะไรกับการเรียนภาษาเลย) การที่ประเทศรัสเซียไปมีอิทธิพลในประเทศลาว ก็สามารถทำให้จำนวนนักศึกษาลดลงอย่างไม่น่าเชื่อ" "การเรียนการสอนดำเนินไปเรื่อยๆ อย่างไม่ตื่นเต้นประมาณ 7 ปี จนกระทั่งเมื่ออดีตประธานาธิบดีกอร์บาชอฟได้ขึ้นมาเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง คลายความตึงเครียดด้านการเมือง ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและรัสเซียดีขึ้นโดยเฉพาะด้านการค้า มีนักธุรกิจหลายแขนงมาเรียนภาษารัสเซีย มีคนรัสเซียเดินทางมาประกอบธุรกิจกับคนไทยมากขึ้น ทำให้บัณฑิตที่จบหลักสูตรวิชาโทของสาขาฯ มีงานทำ"

หลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ความกลัวภัยจากคอมมิวนิสต์และหวาดระแวงในประเทศสหภาพโซเวียตค่อยๆ ลดลงจนหมดไป วงการศึกษาเปิดให้มีการเรียนรู้เรื่องรัสเซียเพิ่มมากขึ้น ประจวบกับในปี พ.ศ. 2536 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ปฏิรูปโครงสร้างของคณะใหม่ สาขาวิชาภาษารัสเซียได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นภาควิชา ดังนั้นภาควิชาภาษารัสเซียจึงได้รับอาจารย์ใหม่เพิ่มขึ้นและเปิดการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาเอก เพิ่มวิชาหลายวิชาที่ไม่สามารถเปิดสอนในช่วงก่อนหน้านี้ได้ เช่นวิชาวรรณคดีรัสเซียและวิชาสหพันธรัฐรัสเซียปัจจุบัน เป็นต้น

ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองของรัสเซีย ตลอดจนความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่ได้รับการเปิดเผยออกมาทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทำให้ชาวโลกได้เห็นการแย่งชิงอำนาจโดยใช้กำลังของกลุ่มอำนาจต่างๆ

รวมทั้งสภาพชีวิตที่แร้นแค้นของชาวรัสเซียหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต นอกจากนั้นภาพลักษณ์ในด้านลบของสหภาพโซเวียตยุคก่อนการล่มสลายได้มีส่วนทำให้จำนวนนักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาภาษารัสเซียเป็นวิชาเอกมีน้อย นักศึกษาวิชาเอกรุ่นแรกจากจำนวนที่เปิดรับทั้งหมด 10 คน มีนักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาเพียง 3 คนเท่านั้น และอีก 3 รุ่นต่อมาภาควิชาภาษารัสเซียมีนักศึกษาวิชาเอกเพียงรุ่นละ 1 คน จากจำนวนนักศึกษาที่มีน้อยจนเป็นที่น่าประหลาดใจ ทั้งที่ในขณะเดียวกันนั้นภาควิชาภาษารัสเซียได้จัดอบรมภาษารัสเซียสำหรับบุคคลทั่วไปและมีผู้สนใจมาสมัครเรียนกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมัคคุเทศก์และผู้ประกอบการรายย่อยที่ต้องติดต่อสื่อสารกับชาวรัสเซีย จนต้องขยายกลุ่มการเรียนออกเป็นหลายกลุ่มในแต่ละรุ่น (กลุ่มละ 20-25 คน) ทั้งนี้เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมาเศรษฐกิจของรัสเซียเริ่มดีขึ้น จึงได้มีนักท่องเที่ยวและผู้ค้ารายย่อยเข้ามาท่องเที่ยวและซื้อสินค้าในประเทศไทยมากขึ้น แต่ความสนใจของนักเรียนที่จะเรียนภาษารัสเซียยังคงมีน้อยอยู่ คณาจารย์ภาควิชาภาษารัสเซียจึงได้ประเมินว่า น่าจะมีปัจจัยอื่นที่ทำให้มีนักเรียนสนใจที่จะเรียนภาษารัสเซียเป็นวิชาเอกน้อย เช่นนักเรียนและผู้ปกครองยังมีความรู้เรื่องรัสเซียยุคใหม่น้อย จึงยังคงมีความรู้สึกด้านลบต่อรัสเซียและไม่สนใจที่จะให้บุตรหลานเรียน หรือระบบการสอบเข้าที่ไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่สนใจจะเรียนจริงๆ สามารถสอบเข้าเรียนได้ ซึ่งในกรณีหลังนี้อยู่ในวิสัยที่ทางคณาจารย์จะแก้ไขได้ จึงได้มีการปรับระบบการสอบเข้า จากสอบเข้าคณะไปเป็นการสอบเข้าภาควิชาโดยตรง ซึ่งไม่ต้องไปสอบแข่งขันกับนักศึกษาสาขาวิชาอื่น จากการเปลี่ยนระบบการสอบเข้าเรียนดังกล่าว ทำให้ภาควิชามีนักศึกษาวิชาเอกตามจำนวนที่ขอรับเข้าหรือจำนวนที่ใกล้เคียงมาโดยตลอด จนถึงรุ่นที่ 10 ซึ่งเป็นรุ่นล่าสุด (ปีการศึกษา 2546)

ปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนภาษารัสเซีย

นอกจากปัญหาด้านการเมืองที่มีผลต่อการเรียนการสอนภาษารัสเซียแล้ว ปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน ก็มีผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษาภาษารัสเซีย ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาเอกเฉพาะในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากมีการผลิตบัณฑิตวิชาเอกไปแล้ว 6 รุ่น จึงพอที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินได้ ส่วนการเรียนการสอนภาษารัสเซียเป็นวิชาเอกในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นยังเป็นการดำเนินการในปีแรก ทำให้ไม่สามารถประเมินปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการผลิตบัณฑิตได้

ปัญหาด้านการเมือง และความไม่รู้หรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับรัสเซียของนักเรียนและผู้ปกครองรวมถึงวิธีการรับเข้าศึกษาในวิชาเอกภาษารัสเซีย จัดว่าเป็นปัญหาเชิงปริมาณ ส่วนปัญหาเชิงคุณภาพของการเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไทยนั้น ได้พบในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งจะขอกล่าวถึงเป็นรายประเด็นดังนี้

1. บรรยากาศทางวิชาการ

บรรยากาศทางวิชาการของการเรียนการสอนภาษารัสเซียในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สามารถพิจารณาได้หลายมิติ แต่จะขอกล่าวถึงเฉพาะองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

การสนับสนุนจากรัฐบาล หากจะพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญของรัฐบาลที่กำหนดนโยบายหรือทิศทางการพัฒนาประเทศแล้วจะพบว่า การเรียนการสอนภาษารัสเซีย

ในประเทศไทยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นพิเศษ ดังเช่นภาษาต่างประเทศบางภาษา ซึ่งมีผลทำให้การเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไม่ได้รับการพัฒนา ทั้งนี้สาเหตุหลักมาจากนโยบายต่างประเทศของไทยที่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับรัสเซีย ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียนบางประเทศ ได้มีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นและมีผลประโยชน์ร่วมกับรัสเซียมากยิ่งขึ้น ภาพสะท้อนส่วนหนึ่งเกี่ยวกับนโยบายด้านรัสเซียของรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ปรากฏในข้อเขียนของคุณวัฒนะ คุ้นวงศ์ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียคนเดียวของหน่วยงาน ว่า "ในส่วนของกรอบความสัมพันธ์ทวิภาคีไทยมองรัสเซียอย่างไร จากมุมมองของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ในระดับนโยบายนั้นจากการพบปะระหว่าง ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับเจ้าหน้าที่โต๊ะของกรมภูมิภาคกรมต่างๆ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2545 ดร.สุรเกียรติ์ฯ ใช้เวลาเกือบจะทั้งหมดของการพบปะ ไปในการอธิบายทิศทางใหญ่ๆของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลชุดปัจจุบัน รวมทั้งการกำหนดลำดับความสำคัญสูงสุดของการดำเนินความสัมพันธ์ รวมถึงเรื่อง Asia Cooperation Dialogue (ACD) ในฐานะที่เป็นประเด็นใจกลางของนโยบายด้านต่างประเทศของไทยด้วย แต่โดยสรุปแล้วไม่มีการพูดถึงประเทศรัสเซียและอนุภูมิภาคยุโรปตะวันออก"[1] ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับ รัสเซียนั้น คุณวัฒนะได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า "ภาครัฐบาลมีความรับรู้ต่อรัสเซียและภูมิภาคยุโรปตะวันออกอย่างไร คงต้องยอมรับว่า ความรับรู้ต่อรัสเซียของภาครัฐบาลจำกัดเป็นอย่างยิ่ง ผู้กำหนดนโยบายของไทยใช้ท่าทีระมัดระวังอย่างมากในการดำเนินความสัมพันธ์กับรัสเซีย ซึ่งมิใช่เกิดจากการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและความรอบรู้เกี่ยวกับรัสเซีย แต่เกิดจากความไม่สนใจและความรู้ความเข้าใจรัสเซียในด้านต่างๆ ที่ยังต่ำอยู่มาก...ประเทศไทยจึงไม่สามารถใช้บทบาทของรัสเซียในการสร้างสรรค์โอกาสให้กับผลประโยชน์ของตนได้อย่างเต็มที่เมื่อเปรียบเทียบกับมาเลเซีย อินโดนีเซียและสิงคโปร์ นอกจากเป็นความจำกัดที่เกิดจากนโยบายแล้วยังมีความจำกัดในเชิงวิชาการด้วย"

การแก้ไขปัญหาการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐนั้น ในระยะสั้นทำได้โดยการกระตุ้นให้ผู้นำรัฐบาลเห็นความสำคัญของรัสเซีย ซึ่งในปัจจุบันนายกรัฐมนตรีของไทยก็ได้ให้ความสำคัญในระดับหนึ่ง ส่วนเรื่องการสนับสนุนด้านงบประมาณนั้น หากดูจากนโยบายของรัฐบาลแล้ว ถ้าภาควิชาต้องการจะรักษามาตรฐานของตนให้อยู่ในระดับปัจจุบัน หรือจะพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป ก็ต้องหาเงินจากแหล่งอื่นมาสมทบกับงบประมาณที่รัฐจัดให้ซึ่งนับวันจะลดลง ส่วนในระยะยาวนั้นต้องเร่งสร้างฐานข้อมูลด้านรัสเซียและเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยต่างๆ เพื่อที่รัฐบาลจะได้นำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายต่อไป

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศบางภาษาจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเจ้าของภาษาเป็นอย่างมาก สำหรับการเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไทยนั้น รัฐบาลรัสเซียได้ให้การสนับสนุนในระดับหนึ่ง โดยสถานเอกอัครราชทูตรัสเซียได้ให้ทุนอาจารย์ไปศึกษาอบรมทุกปี และยังให้ทุนค่าเล่าเรียนและค่าที่พักแก่

---

[1] วัฒนะ คุ้นวงศ์ "สถานะทางยุทธศาสตร์ของรัสเซีย" จากหนังสือรวมบทความ "*ไทย-ยุโรป ในมิติด้านการเมืองและความมั่นคง*" บรรณาธิการ ธีระ นุชเปี่ยม จัดพิมพ์ด้วยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยโครงการเอเชียยุโรปศึกษา พ.ศ. 2545

นักศึกษาที่ต้องการไปศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี โท หรือเอกในประเทศรัสเซียปีละ 10 ทุน นอกจากนั้นสถานเอกอัครราชทูตรัสเซียยังให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ อีก โดยรวมแล้วสามารถจัดได้ว่าอยู่ในระดับที่ดี

การสนับสนุนจากหน่วยงาน ในระดับมหาวิทยาลัยและคณะนั้นได้ให้การสนับสนุนการเรียนการสอนภาษารัสเซียตามปกติ ซึ่งไม่แตกต่างจากการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอื่นๆ (ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ) โดยภาควิชาภาษารัสเซียไม่ได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ในการจัดสรรอัตราอาจารย์ชาวต่างประเทศ และอัตราอาจารย์ชาวไทย สำหรับงบประมาณที่ทางคณะได้จัดสรรให้ในแต่ละปีนั้น คงจะเป็นการไม่ชอบธรรมนักที่จะกล่าวว่าคณะจัดสรรให้น้อย เพราะคณะเองก็ได้รับการจัดสรรจากมหาวิทยาลัยน้อยลง และมหาวิทยาลัยก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลไม่เต็มตามจำนวนที่ขอไป เมื่อนำมาจัดสรรให้กับคณะต่างๆ ก็ต้องลดลงตามสัดส่วน อนึ่งคณะศิลปศาสตร์เป็นคณะที่ใหญ่ที่สุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีภาควิชาทั้งสิ้น 14 ภาควิชา เมื่อคณะจัดสรรงบประมาณให้กับภาควิชาต่างๆ จึงได้งบประมาณน้อยจนไม่พอใช้ เช่นงบประมาณค่าวัสดุสำนักงานปี พ.ศ. 2546 ที่ภาควิชาภาษารัสเซียได้รับการจัดสรรมานั้น ภาควิชาฯ ใช้เพียงเดือนเดียวก็หมดเป็นต้น อันที่จริงปัญหานี้อาจารย์ในภาควิชาฯ ไม่รู้สึกกระทบกระเทือนนัก เพราะเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และหมึกพิมพ์ที่ใช้ในงานของภาควิชาฯ ส่วนใหญ่ซื้อหามาด้วยเงินที่ภาควิชาฯ ได้รับมาจากการจัดโครงการพิเศษ

บรรยากาศการสอน ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่างๆ พากันขยายตัวออกเป็นวิทยาเขตต่างๆสู่เขตรอบนอกกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้น การขยายตัวดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาหลายประการ ในส่วนที่เกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนการสอนของภาควิชาภาษารัสเซียนั้น ที่เห็นได้ชัดคือความไม่เพียงพอของจำนวนอาจารย์ที่จะแบ่งไปอยู่ประจำที่ศูนย์รังสิต และสอนประจำอยู่ที่ท่าพระจันทร์ ทำให้อาจารย์ต้องเดินทางด้วยระยะทางที่ไกล ซึ่งหากเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวก็จะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมาก เงินที่มหาวิทยาลัยจ่ายให้เป็นค่าเดินทางนั้นก็ไม่เพียงพอสำหรับค่าน้ำมันและค่าทางด่วน (ทั้งนี้ยังไม่รวมค่าบำรุงรักษาอื่นๆ) และหากเดินทางด้วยรถไมโครบัสที่มหาวิทยาลัยให้เอกชนจัดบริการ บ่อยครั้งไม่ค่อยเพียงพอ ต้องยืนห้อยโหนตลอดระยะทาง ทำให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาเหนื่อยและเครียด (นักศึกษาบางคนลงทะเบียนเรียนทั้งที่ท่าพระจันทร์และรังสิต) ซึ่งได้ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนการสอน บางภาควิชาที่สอนวิชาพื้นฐานภาษาต่างประเทศ (รวมทั้งภาควิชาภาษารัสเซีย) ต้องแก้ไขปัญหานี้โดยการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานที่ศูนย์รังสิตในวันจันทร์วันเดียว 6 ชั่วโมง ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการสอนภาษาต่างประเทศ ที่เน้นให้มีการเรียนรู้ในแต่ละครั้งไม่มากแต่บ่อยครั้ง

สื่อการสอน สิ่งที่ส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งคือสื่อการสอน ซึ่งการเรียนการสอนภาษารัสเซียในปัจจุบันไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุผลที่ไม่มีสื่อการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณสำหรับการสั่งซื้อสื่อการสอนที่มีอยู่แต่ไม่ได้ใช้นั้นแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ (1) ไม่ได้มีการวางแผนการสอนที่จะใช้สื่อการสอนร่วม (2) สื่อการสอนที่มีอยู่เก่าล้าสมัยหรือไม่สะดวกในการใช้ (3) อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ไม่เป็น เนื่องจากไม่ได้เข้าอบรมการใช้งานและการผลิตสื่อการสอน

ห้องสมุดและห้องเรียนรู้ด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีห้องสมุดที่ดีและทันสมัยทั้งที่ท่าพระจันทร์และศูนย์รังสิต

เฉพาะที่คณะศิลปศาสตร์นั้นก็มีศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเองที่นับได้ว่าดีแห่งหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แต่เป็นบริการสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทั่วไป จึงมีประโยชน์น้อยสำหรับนักศึกษาเอกภาษารัสเซีย เพราะหนังสือพิมพ์ วารสาร ข่าว เพลง ภาพยนตร์ ที่เป็นภาษารัสเซีย ไม่มีไว้บริการในห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาวิชาเอกเอกภาษารัสเซียขาดโอกาสฝึกฝนทักษะการฟังและการอ่านที่เพียงพอ ผลที่ตามมาคือนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปไม่สามารถใช้ภาษารัสเซียในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. อาจารย์

ปริมาณ และคุณภาพของอาจารย์ ประเด็นหลักของปัญหานี้สามารถจำแนกได้เป็นสองส่วนที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ (1) บุคลากรด้านภาษารัสเซียขาดแคลน และ (2) อาจารย์ที่สอนภาษารัสเซียยังด้อยคุณภาพ ปัญหาทั้งสองมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างมาก สำหรับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรนั้น นอกจากภาควิชาภาษารัสเซียจะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านอัตรากำลังอย่างเพียงพอแล้ว ปัญหาที่ใหญ่ยิ่งกว่านั้นคือในประเทศไทยมีผู้ที่มีความรู้และคุณวุฒิด้านภาษารัสเซียน้อยมาก ไม่มีตัวบุคคลที่จะคัดเลือกเข้ามาเป็นอาจารย์ แม้บางครั้งทางมหาวิทยาลัยได้จัดสรรอัตราอาจารย์มาให้ แต่ภาควิชาฯ ก็ยังไม่สามารถสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติมาบรรจุได้ ทำให้เกิดปัญหาที่สองตามมา กล่าวคือในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบรรจุอาจารย์ใหม่ให้มีจำนวนสอดคล้องตามระเบียบของทบวงมหาวิทยาลัยว่าด้วยการจัดตั้งภาควิชา[1] ภาควิชาฯ จำเป็นต้องรับอาจารย์ที่มีคุณวุฒิไม่ตรงกับสาขาวิชาเข้ามา โดยคาดหวังว่าอาจารย์ที่บรรจุเข้ามาใหม่จะพัฒนาตนเองเข้ากับงานได้ แต่ผลที่ตามมาไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ อาจารย์ที่เข้ามาใหม่ไม่สามารถช่วยลดภาระงานสอนได้มากนัก ทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากอาจารย์ที่มีคุณวุฒิตรงตามสาขาวิชาต้องรับผิดชอบการสอนหลายวิชาอย่เช่นเดิม ในด้านปริมาณผู้ที่รู้ภาษารัสเซียในประเทศไทยนั้น คณาจารย์ด้านภาษารัสเซียในประเทศไทยได้มีความเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีบุคลากรที่มีความรู้ภาษารัสเซียพอใช้งานได้อยู่ประมาณ 50 คน และในจำนวนนี้มีผู้ที่มีความรู้ภาษารัสเซียในระดับดีประมาณ 30 คนเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาจีนในประเทศไทยแล้ว บุคลากรด้านภาษารัสเซียในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยมาก ขณะที่ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ภาษารัสเซียในตลาดแรงงานนั้นมีอยู่สูง ทำให้ผู้ที่มีความรู้ภาษารัสเซียในระดับดีไม่สนใจที่จะเข้าทำงานในระบบราชการเพราะไม่มีแรงจูงใจในเรื่องค่าตอบแทน (ในภาคเอกชนค่าตอบแทนสูงกว่ามาก)

3. นักศึกษา

ปริมาณ ด้วยเหตุที่อาจารย์มีจำนวนไม่มาก จำนวนนักศึกษาจึงพลอยได้ถูกจำกัดไปด้วย เพราะการเรียนภาษาต่างประเทศ จำนวนอาจารย์และนักศึกษาต้องมีสัดส่วนที่สอดคล้องกัน ในปัจจุบันการเรียนการสอนในภาควิชาภาษารัสเซียได้จำกัดจำนวนนักศึกษาไว้ที่รุ่นละ 13 คนหรือ 1 กลุ่ม (ในประเทศรัสเซียกำหนดไว้ 7 คนต่อกลุ่ม) ซึ่งหมายถึงภาควิชาภาษารัสเซียสามารถรับนักศึกษาใหม่ได้ไม่เกิน 13 คนต่อปีการศึกษา การผลิตบัณฑิตจึงทำได้น้อย ทำให้ปริมาณบุคลากรด้านรัสเซียที่ผลิตได้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

---

[1] ภาควิชาจะต้องมีอาจารย์ประจำไม่น้อยกว่า 5 คน

ที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี

คุณภาพ ปัญหาด้านคุณภาพของนักศึกษาภาควิชาภาษารัสเซียนั้นมีมาตั้งแต่การผลิตนักศึกษาวิชาเอกรุ่นแรก โดยสาเหตุที่สำคัญนั้นจำแนกได้ 2 ประการคือ

(1) นักศึกษาส่วนหนึ่งที่ศึกษาภาษารัสเซียเป็นวิชาเอก ไม่รู้และไม่เข้าใจในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษาอยู่ ซ้ำมองไม่เห็นเป้าหมายในชีวิต จึงขาดความมุ่งมั่นและตั้งใจในการศึกษา และกระบวนการศึกษาขาดประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่านักศึกษาวิชาเอกของบางภาควิชาส่วนหนึ่งสมัครสอบเข้าศึกษาโดยเลือกวิชาเอกนั้นๆ เพราะเห็นว่ามีการแข่งขันต่ำ ดังนั้นโอกาสที่จะสอบเข้าศึกษาได้จึงมีสูง เมื่อสอบเข้าศึกษาได้แล้วก็ไม่สนใจที่จะศึกษาจริง และกลับพยายามที่จะย้ายไปศึกษาในภาควิชาหรือคณะอื่นที่ตนเองสนใจ เมื่อย้ายไม่ได้จึงต้องยอมทนศึกษาไปพอให้สำเร็จการศึกษาเท่านั้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกมาจึงไม่มีคุณภาพ

(2) กระบวนการเรียนการสอนมีข้อบกพร่อง จากการที่นักศึกษาของภาควิชาภาษารัสเซียส่วนหนึ่งไม่สามารถสื่อสารกับชาวรัสเซียได้ดีพอ ไม่สามารถที่จะดูโทรทัศน์และชมภาพยนตร์ภาษารัสเซียให้เข้าใจดีได้ และไม่สามารถอ่านหนังสือพิมพ์หรือวารสารได้คล่องนั้น ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งในข้อนี้อาจารย์ในภาควิชาภาษารัสเซียทุกท่านทราบและเข้าใจดีว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาไปขาดการฝึกทักษะทางด้านการพูด การฟัง และการอ่านที่เพียงพอ ทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไป ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้โดยทันที ก็เพราะนักศึกษามีเวลาเรียนกับอาจารย์เจ้าของภาษาน้อย เนื่องจากภาควิชาฯ มีอัตราจ้างอาจารย์ชาวต่างประเทศเพียงคนเดียว ซึ่งสอนเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 ภาระงานสอนต่อสัปดาห์ก็เกินเกณฑ์แล้ว นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 จึงไม่มีโอกาสเรียนกับอาจารย์เจ้าของภาษา นอกจากนั้นหลังจากการเรียนในห้องเรียนแล้วนักศึกษาไม่สามารถฝึกทักษะดังกล่าวอย่างเพียงพอเนื่องจากไม่มีสถานที่และอุปกรณ์ แม้ภาควิชาฯ จะได้ดำเนินการขออัตราอาจารย์ชาวต่างประเทศเพิ่มมาโดยตลอด แต่เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษารัสเซีย จึงมีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะได้อัตราอาจารย์ชาวต่างประเทศ (รัสเซีย) มาเพิ่ม

4. บัณฑิต

ตลาดแรงงานในปัจจุบันต้องการบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ นอกจากจะรู้ภาษาต่างประเทศดีแล้ว ต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆเป็นอย่างดีด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในสายงานการระหว่างประเทศ ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูงเช่นปัจจุบัน การรู้แต่ภาษาหรือสามารถสื่อสารได้เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จำเป็นต้องมีความรอบรู้ด้วยจึงจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดจากอัตราค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านภาษากับผู้เชี่ยวชาญที่มีทั้งความรู้ภาษาและรอบรู้เรื่องอื่นๆ ด้วยในตลาดแรงงานนั้นมีความแตกต่างกัน และความก้าวหน้าในอาชีพก็แตกต่างกันด้วย ดังนั้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบัณฑิตรุ่นใหม่ จำเป็นต้องเพิ่มความรู้ของศาสตร์ต่างๆ เข้าไปในหลักสูตรเดิมให้มากขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการเพิ่มวิชาต่างๆ จากศาสตร์อื่นเข้าไปในหลักสูตรเดิมนั้นทำได้ยาก (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) การแก้ไขปัญหานี้จึงเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาโดยตรง ที่จะต้องจัดทำหลักสูตรที่มีองค์ความรู้หลากหลายและสามารถนำไปใช้

สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการใช้ภาษารัสเซียกันมากในธุรกิจการท่องเที่ยว ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนในประเทศไทยประมาณ 60,000 คน และตัวเลขดังกล่าวมีแต่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เพราะเศรษฐกิจรัสเซียเริ่มดีขึ้นและชาวรัสเซียส่วนใหญ่นิยมมาพักผ่อนในประเทศเขตร้อน ในที่นี้ขอทำความเข้าใจว่า การเดินทางมาพักผ่อนนั้นต้องแยกออกจากการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวนั้นนักท่องเที่ยวจะไปท่องเที่ยวในที่ที่ตนไม่เคยไปเป็นส่วนใหญ่ แต่นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียที่เคยมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยแล้วมักจะกลับมาเมืองไทยอีกเพื่อการพักผ่อนและจะใช้เวลาอยู่ในประเทศไทยมากกว่าการท่องเที่ยว สถานที่ที่ชาวรัสเซียนิยมพักผ่อนมากที่สุดคือบริเวณทะเลที่มีชายหาด มีแสงแดด มีอาหารและบริการดี และคนในท้องถิ่นไม่รังเกียจชาวต่างชาติ (คนบางประเทศจะรังเกียจชาวรัสเซีย) อีกเหตุผลหนึ่งที่ชาวรัสเซียนิยมมาพักผ่อนในประเทศไทยคือ ประเทศรัสเซียไม่มีบรรยากาศการพักผ่อนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่มีความสะดวกสบายเหมือนในประเทศไทย ถึงแม้ว่ารัสเซียจะเป็นประเทศที่กว้างใหญ่และมีภูมิประเทศที่หลากหลาย แต่การเดินทางเพื่อไปพักผ่อนและได้บรรยากาศใกล้เคียงกับการพักผ่อนในประเทศไทยนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าการเดินทางมาพักผ่อนในประเทศไทยมาก ดังนั้นการเดินทางมาพักผ่อนในประเทศไทยจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดทางเลือกหนึ่งของชาวรัสเซีย หากไทยยังคงรักษาคุณภาพของการท่องเที่ยวในประเทศโดยรวมไว้ได้ ชาวรัสเซียจะเดินทางมาพักผ่อนในประเทศไทยโดยตลอด เพราะชาวรัสเซียมีธรรมเนียมการพักผ่อนประจำปี ซึ่งจะช่วยสร้างงานและรายได้ให้กับคนไทยได้อีกเป็นเวลานาน

ในส่วนของอนาคตการเรียนการสอนภาษารัสเซียในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียศึกษาที่มีพื้นฐานการศึกษาด้านภาษา รัสเซียและวรรณคดีนั้นเห็นว่า ในอนาคตไทยยังจำเป็นต้องศึกษาภาษารัสเซียอยู่ ถึงแม้ว่าในอนาคตชาวรัสเซียส่วนใหญ่จะรู้ภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งดีพอที่จะใช้สื่อสารได้ (เช่นภาษาอังกฤษ) แต่โดยรวมแล้วชาวรัสเซียก็ยังคงมีลักษณะชาตินิยมสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ภาษารัสเซียเป็น 1 ใน 5 ภาษาที่ใช้ในองค์การสหประชาชาตินั้น ทำให้ชาวรัสเซียภูมิใจในภาษาของตนมาก การใช้ภาษารัสเซียในการสื่อสารกับชาวรัสเซียจึงยังมีความจำเป็นอยู่ อนึ่งอาจถือเป็นหลักทั่วไปได้ว่าเจ้าของภาษาจะชื่นชมชาวต่างชาติที่พูดภาษาตนได้ นอกจากนั้นการสื่อสารที่ดีต้องสื่อสารด้วยภาษาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยไม่ผ่านภาษากลาง ดังนั้นการสนทนากับชาวรัสเซียด้วยภาษารัสเซียจึงเป็นการสร้างความนิยมอย่างหนึ่ง และความนิยมนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างเสริมความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนภาษารัสเซียจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยสร้างเครื่องมือให้การสื่อสารระหว่างไทยกับรัสเซียให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนภาษารัสเซีย

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการการเรียนการสอนภาษารัสเซียนั้น ภาควิชาสามารถดำเนินการแก้ไขได้บางส่วน เช่นปัญหานักศึกษาไม่มีความรู้และความเข้าใจในสาขาวิชาที่ตนเองศึกษาอยู่ ภาควิชาภาษารัสเซียได้ดำเนินการแก้ไขไปแล้วและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ส่วนปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดต่างๆ

ที่ต้องแก้ไขด้วยการเพิ่มงบประมาณหรือเพิ่มรายวิชาจากต่างศาสตร์เข้าไปในหลักสูตรนั้น ภาควิชาภาษารัสเซียได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดการศึกษาในรูปแบบโครงการพิเศษสาขาวิชารัสเซียศึกษาขึ้น ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของภาควิชาภาษารัสเซียได้เป็นอย่างดี ดังจะขอกล่าวถึงผลประเมินโดยสังเขปดังนี้

-การจัดโครงการรัสเซียศึกษาเป็นโครงการพิเศษที่จะหารายได้มาช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนงบประมาณของภาควิชาภาษารัสเซีย ของคณะศิลปศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาควิชาภาษารัสเซียที่รับผิดชอบโครงการฯ อยู่โดยตรง สามารถนำผลกำไรของโครงการฯ มาสนับสนุนกิจกรรมของภาควิชาภาษารัสเซียได้

-โครงการรัสเซียศึกษาจะมีส่วนช่วยภาควิชาภาษารัสเซียเป็นอย่างมากในเรื่องการเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอน เพราะโครงการฯ สามารถว่าจ้างอาจารย์ระดับปริญญาเอกจากสถาบันการศึกษาในประเทศรัสเซีย มาสอนวิชาภาษารัสเซียและสาขาที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น 5 อัตรา ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระงานสอนของอาจารย์ในภาควิชาฯ เป็นอย่างมาก ทำให้อาจารย์ในภาควิชาฯ ส่วนหนึ่งสามารถอยู่และสอนประจำที่ มธ. ศูนย์รังสิตได้โดยไม่ต้องเดินทางมาสอนที่ท่าพระจันทร์ ช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้นโดยปริยาย

-โครงการรัสเซียศึกษาได้ตั้งงบประมาณไว้ปีละกว่า 2.5 แสนบาทสำหรับการจัดซื้อสื่อการสอน หนังสือ พิมพ์ วารสาร หนังสือและภาพยนตร์ (วิดีโอ) จากรัสเซีย สำหรับนักศึกษาโครงการรัสเซียศึกษาและภาควิชาภาษารัสเซีย สื่อการสอนดังกล่าวนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มสามารถใช้ร่วมกันได้

-การเพิ่มปริมาณและคุณภาพอาจารย์ให้ถึงระดับที่ต้องการต้องใช้เวลาพอสมควร เพราะปัญหาทั้งสองประการนั้นมีสาเหตุเดียวกันคือการขาดแคลนบุคลากรด้านภาษารัสเซียของประเทศ ในระยะสั้นนั้นอาจแก้ปัญหาได้โดยการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาช่วยในการสอน ซึ่งโครงการรัสเซียศึกษากำลังดำเนินการอยู่ และคาดว่าจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาปริมาณและคุณภาพอาจารย์ของภาควิชาภาษารัสเซียได้เป็นอย่างดี ส่วนในระยะยาวนั้นภาควิชาฯ จะขอทุนการศึกษาจากรัฐบาลรัสเซีย ให้กับบัณฑิตเกียรตินิยมของภาควิชาฯ และของโครงการรัสเซียศึกษา ที่สนใจจะเป็นอาจารย์ ให้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและเอก และกลับมาเป็นกำลังสำคัญของภาควิชาฯ และโครงการฯ ต่อไป

-วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาโครงการพิเศษ สาขาวิชารัสเซียศึกษา คือการผลิตบุคลากรคุณภาพให้ได้มากพอที่จะทำงานสานความสัมพันธ์และรองรับการขยายความสัมพันธ์ด้านต่างๆ กับประเทศรัสเซียและประเทศเครือรัฐเอกราช (CIS) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มคุณภาพของนักศึกษาภาควิชาภาษารัสเซียโดยการจ้างอาจารย์ชาวรัสเซีย และตั้งงบประมาณไว้ซื้อสื่อการสอนและสิ่งพิมพ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น จึงนับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาการพัฒนาปริมาณและคุณภาพของนักศึกษาภาควิชาภาษารัสเซียอย่างตรงจุด

-เนื่องจากหลักสูตรวิชาเอกภาษารัสเซีย ถูกจำกัดด้วยโครงสร้างที่มีลักษณะเฉพาะตัวของหลักสูตรซึ่งไม่สามารถเพิ่มรายวิชาจากต่างศาสตร์เข้าไปได้ แต่ความต้องการบัณฑิตของตลาดแรงงานได้เปลี่ยนไปให้ความสำคัญกับบัณฑิตที่มีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น การแก้ไขในระยะสั้นนั้นทำได้ด้วยการเปิดหลักสูตรใหม่ที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่และจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการนี้ภาควิชาภาษารัสเซียได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษาขึ้นแล้ว ส่วนในระยะยาวนั้น เป็นหน้าที่ของภาควิชาภาษาต่างประเทศ

ต่างๆ ที่จะต้องประชุมหารือกันในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรวิชาเอกภาษาต่างประเทศของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ในส่วนของภาควิชาภาษารัสเซียนั้นเห็นว่า การเปิดวิชาโทรัสเซียศึกษาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

โครงการรัสเซียศึกษา (โครงการศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษา)

"ทำไมต้องศึกษารัสเซีย ?"

ในการออกประชาสัมพันธ์โครงการปริญญาตรี ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษา ตามโรงเรียนต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดทุกแห่ง คำถามแรกๆ ที่อาจารย์และนักเรียนสอบถามมากที่สุด คือ "รัสเซียศึกษาคืออะไร ?" และ "ทำไมต้องศึกษารัสเซีย ?" คำตอบของคำถามแรกนั้น นักเรียนและอาจารย์จะได้คำตอบแตกต่างกัน โดยนักเรียนจะได้คำตอบว่า "เป็นหลักสูตรความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เน้นศึกษาด้านต่างๆ ของรัสเซีย" ส่วนคำตอบสำหรับอาจารย์ "คือหลักสูตรสหวิทยาการด้านอาณาบริเวณศึกษา ที่ศึกษาเกี่ยวกับรัสเซียโดยเฉพาะ" สำหรับคำถามที่สอง "ทำไมต้องศึกษารัสเซีย ?" นั้น เป็นการยากมากที่จะตอบคำถามนั้นเพียงประโยคเดียวได้ เพราะคำถามดังกล่าวในเบื้องต้นสามารถแบ่งได้เป็นสองประเด็นคือ "รัสเซียมีความสำคัญอย่างไรจึงต้องศึกษา ?" และ "ศึกษารัสเซียแล้วได้อะไร ?" ซึ่งในคำถามนี้ทุกคนจะได้คำตอบโดยสังเขปที่โครงการฯได้เตรียมไว้คือ

รัสเซียเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทและความสำคัญต่อภูมิภาคและต่อโลกทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ความโดดเด่นของรัสเซียนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายด้าน เช่น

ภูมิศาสตร์ รัสเซียเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ที่สุดในโลก มีพื้นที่กว่า 17 ล้านตารางกิโลเมตร (ใหญ่กว่าประเทศไทย 33.2 เท่า) ครอบคลุมถึง 2 ทวีปคือเอเชียและยุโรป ชายแดนทางบกของรัสเซียติดกับประเทศต่างๆ 16 ประเทศ รวมความยาว 19,990 กิโลเมตร และมีชายฝั่ง (ของ 13) ทะเลที่มีความยาว 37,653 กิโลเมตร เมืองที่อยู่สุดตะวันออกของรัสเซียกับเมืองที่อยู่สุดตะวันตกห่างกันกว่า 9,900 กิโลเมตร และเวลาห่างกันถึง 11 ชั่วโมง

เศรษฐกิจ ในผืนแผ่นดินอันกว้างใหญ่ของรัสเซียนั้นอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งพลังงานสำรองที่ใหญ่ที่สุดในโลก (ก๊าซธรรมชาติ น้ำมันและถ่านหิน) มีสินแร่ต่างๆมากมาย ซึ่งที่อยู่ในอันดับโลก ได้แก่ นิกเกิล อะลูมิเนียม ทองคำ เหล็ก และเงิน เป็นต้น นอกจากนั้นบนพื้นแผ่นดินมีป่าไม้ถึง 23% ของป่าไม้โลก ในน่านน้ำรัสเซียมีทรัพยากรสัตว์น้ำมูลค่ามหาศาล ซึ่งถ้าหากรวมมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติของรัสเซียทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันเข้าด้วยกัน จะมีมูลค่าประมาณ 55 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ประวัติศาสตร์ รัสเซียมีบทบาทที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกหลายครั้งเช่น การปฏิวัติสังคมนิยมในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1917 ทำให้ระบอบการปกครองของโลกแบ่งออกเป็น 2 ระบอบใหญ่ๆ คือระบอบประชาธิปไตยและระบอบสังคมนิยม ระบบเศรษฐกิจก็แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือระบบตลาดเสรีและระบบการวางแผนจากส่วนกลาง จากความแตกต่างของระบอบการปกครองและระบบเศรษฐกิจ ได้ทำให้เกิดการแข่งขัน ความขัดแย้ง และความตึงเครียดระหว่างประเทศขึ้น ซึ่งเรียกว่า "สงครามเย็น" การแข่งขันระหว่างสองขั้วมหาอำนาจได้ทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีของมนุษยชาติก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก อีกบทบาทหนึ่งในระดับนานา

ชาติของรัสเซียที่มีผลต่อโลก คือ เป็นหนึ่งในประเทศผู้ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ และล่าสุดรัสเซียได้ทำให้สหภาพโซเวียตล่มสลายลงและเกิดประเทศใหม่ในโลก 14 ประเทศ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัสเซีย (เมื่อยังเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต) ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ จนสามารถส่งดาวเทียม (สปุตนิค) และนักบินอวกาศ (ยูริ กาการิน) ขึ้นไปในอวกาศสำเร็จเป็นครั้งแรกของโลก หลังจากนั้นได้มีการสร้างสถานีอวกาศและการสำรวจดาวเคราะห์ต่างๆ ซึ่งในโลกนี้นอกจากสหรัฐอเมริกาแล้วก็มีแต่รัสเซียเท่านั้นที่มีเทคโนโลยีสูงในระดับสำรวจอวกาศได้ ส่วนด้านเทคโนโลยีการทหารนั้นรัสเซียเป็นหนึ่งในสองมหาอำนาจนิวเคลียร์ของโลกที่มีขีปนาวุธและระบบป้องกันขีปนาวุธที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลก

ภาษารัสเซีย เป็นหนึ่งใน 5 ภาษาที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ที่รู้ภาษารัสเซีย อยู่ทั่วโลกประมาณ 300 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรรัสเซีย 144 ล้านคน นอกจากนั้นภาษารัสเซียยังเป็นภาษาทางการของกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราชซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 12 ประเทศ (เคยเป็นสาธารณรัฐของสหภาพโซเวียต) ดังนั้น ผู้ที่มีความรู้ภาษารัสเซียจึงสามารถสื่อสารกับผู้คนได้ถึง 12 ประเทศ

ความสำคัญต่อไทย ในอดีตรัสเซียเคยให้ความช่วยเหลือแก่ไทยหลายครั้ง เช่นใน พ.ศ. 2440 ซาร์นิโคลัสที่ 2 แห่งจักรวรรดิรัสเซีย รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างสมพระเกียรติและให้ความเป็นกันเองเยี่ยงพระสหาย พระบารมีของซาร์แห่งรัสเซียทำให้ไทยรอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส หรือในช่วง พ.ศ. 2490 ประเทศไทยต้องการเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งองค์การฯ และมิตรประเทศของสหภาพโซเวียตได้ให้การรับรองไทยเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ ในปัจจุบันประเทศรัสเซียยังเป็นมิตรประเทศที่สำคัญของประเทศไทยที่ช่วยถ่วงดุลอำนาจกับประเทศสหรัฐอเมริกา

บทบาทและความสำคัญดังกล่าวของรัสเซียที่มีต่อโลกและต่อไทยเป็นเหตุผลและความจำเป็น ที่ไทยต้องดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีกับรัสเซีย เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันและช่วยเหลือกันทั้งในปัจจุบันและในอนาคต แต่การดำเนินความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพนั้นไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากไทยยังขาดความรู้และความเข้าใจประเทศรัสเซีย และขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านรัสเซียอยู่อีกมาก ด้วยเหตุนี้ภาควิชาภาษารัสเซีย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้จัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษาขึ้น

ความจำเป็นในการจัดตั้งโครงการรัสเซียศึกษา

ปัจจุบันการเมืองไม่ได้เป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระหว่างไทยกับรัสเซียอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นผู้นำรัฐบาลทั้งสองฝ่ายยังได้ให้ความสำคัญและช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เห็นได้จากการแลกเปลี่ยนการเยือนและลงนามในข้อตกลงในความร่วมมือด้านต่างๆ ของทั้งสองประเทศหลายฉบับ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับรัสเซียก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจนัก สาเหตุใหญ่ๆ มาจากความไม่พร้อมของภาครัฐและเอกชนของทั้งสองฝ่ายในการดำเนินความสัมพันธ์ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ***ภาครัฐของทั้งสองฝ่ายยังขาดความกระตือรือร้นในการสร้างความสัมพันธ์*** และดำเนินการตาม

ข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามกันไว้ ทั้งนี้เกิดจากทั้งสองฝ่ายต่างไม่ให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน เช่นรัฐบาลรัสเซียให้ความสำคัญกับประเทศไทยในฐานะที่เป็นเพียงหนึ่งในประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทของภาครัฐและเอกชนของไทยในรัสเซียนั้นมีน้อยมาก (ในขณะที่ในปัจจุบันชาวรัสเซียส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผลมาจากการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของภาคเอกชนรัสเซีย) ส่วนไทยไม่ให้ความสำคัญกับรัสเซียเพราะขาดความรู้และความเข้าใจในแทบทุกเรื่องเกี่ยวกับรัสเซีย เนื่องมาจากการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียที่จะมาให้ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและไปปฏิบัติงานในรัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีความพิเศษแตกต่างจากประเทศอื่น การแก้ไขปัญหานี้ต้องอาศัยความจริงจังและจริงใจของผู้นำของทั้งสองฝ่าย โดยต่างฝ่ายต่างให้ความสำคัญต่อกัน และเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น นอกจากนั้นกระทรวงการต่างประเทศต้องเลือกสรรส่งเฉพาะคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเทศนั้นๆ ไปประจำการเสมอ เพราะการแก้ไขในปัญหานี้นักการทูตมีบทบาทสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันรัฐบาลมักจะใช้รายงานทางการทูตมาประกอบการพิจารณาดำเนินนโยบายกับประเทศต่างๆ ถ้านักการทูตที่ส่งไปประจำการตามวาระไม่สามารถดำเนินความสัมพันธ์และวิเคราะห์สถานการณ์ในประเทศที่ตนเองประจำการอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศชาติและประชาชนเสียโอกาสและผลประโยชน์อันควรได้ไป

2. **ภาคเอกชนของทั้งสองประเทศยังขาดความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการดำเนินธุรกิจของกันและกัน** ทำให้การสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันเป็นไปอย่างด้อยประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญมาจากการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินความสัมพันธ์ ไว้ให้การปรึกษาและจัดหาข้อมูลที่จำเป็น ปัญหานี้ในระยะยาวสามารถแก้ไขได้ด้วยการผลิตผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรที่มีความรอบรู้ในเรื่องราวของแต่ละฝ่าย ส่วนในระยะสั้นนั้นทั้งสองฝ่ายต้องมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่ทำหน้าที่ดำเนินความสัมพันธ์ด้านต่างๆ จัดให้มีแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำ คณะผู้แทนและกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ควบคู่ไปกับการทำวิจัยค้นคว้าหาข้อมูลในหัวข้อที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องรู้และเข้าใจกันมากขึ้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความสัมพันธ์และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น

ทั้งสองปัญหาดังกล่าวเป็นปลายเหตุของปัญหาการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซีย ที่มีหน้าที่ให้ข้อมูลความรู้ และผลิตบุคลากรเพื่อการดำเนินความสัมพันธ์ด้านต่างๆ กับรัสเซีย ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาเบื้องต้นและเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างถาวรและดีที่สุดคือการจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษาขึ้นในประเทศ เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญและบุคลากร อีกทั้งพัฒนาฐานข้อมูลด้านรัสเซียให้กับประเทศ

เมื่อไทยจำเป็นจะต้องมีพันธมิตรที่มีศักยภาพอย่างรัสเซีย ก็ต้องมีการจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษา ความจำเป็นของการจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษาขึ้นในประเทศนั้น สามารถจำแนกได้ 3 ระดับ ทั้งในในปัจจุบันและอนาคต ดังนี้

1. **ความจำเป็นระดับชาติ**

<u>ปัจจุบัน</u>

ประเทศไทยถูกกีดกันจากคู่ค้าเดิมจำเป็นต้องหาคู่ค้าใหม่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศนั้นเป็นหัวใจหลักของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐกิจของประเทศไทยกว่ากึ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การแข่งขันทางการค้าและการลงทุนที่รุนแรงมากขึ้นนั้น มีผล

ทำให้ประเทศไทยถูกกีดกันจากคู่ค้าเดิมมากขึ้น (คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและญี่ปุ่น) จำต้องแสวงหาคู่ค้าใหม่และการขยายตลาดที่มีอยู่เดิมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รัสเซียเป็นทางเลือกใหม่ที่ดีอีกทางหนึ่งของไทย เพราะรัสเซียต้องการสินค้าอาหารกระป๋อง น้ำตาล ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนในเมืองร้อน ส่วนประเทศไทยต้องการสินค้าอุตสาหกรรมจำพวกเหล็ก อะลูมิเนียม เยื่อกระดาษ ปุ๋ย และแร่โลหะอื่นๆ จากรัสเซีย เมื่อประมวลดูแล้วจะเห็นได้ว่าแต่ละฝ่ายมีสินค้าที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการ จึงมีแนวโน้มที่ทั้งสองฝ่ายจะมีความสัมพันธ์ทางการค้าที่ดีต่อกัน

ประเทศไทยขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ (นักวิชาการ) ด้านรัสเซียศึกษา ที่จะมาให้การปรึกษาและเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านรัสเซียแก่รัฐบาล รวมทั้งการการผลิตบุคลากร ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับรัสเซียแก่ประชาชนชนในสังคม ความขาดแคลนดังกล่าวมีผลทำให้รัฐบาลมีข้อจำกัดทางวิสัยทัศน์ ไม่สามารถดำเนินนโยบายต่างประเทศกับรัสเซียได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้ประเทศชาติและประชาชนเสียโอกาสและผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ไป ข้อพิสูจน์ในเรื่องการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญแล้วมีผลต่อนโยบายต่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างประเทศนั้น สามารถประเมินได้จากจำนวนผู้เชี่ยวชาญในประเทศกับปริมาณการค้าระหว่างประเทศนั้นมีส่วนสอดคล้องกัน เช่นไทยมีผู้เชี่ยวชาญด้านสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป และจีนมาก ปริมาณการค้ากับประเทศเหล่านั้นก็มากตามไปด้วย ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียมีน้อยก็มีส่วนทำให้ปริมาณการค้ามีน้อยลงตามไปด้วย

ประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรด้านรัสเซียศึกษา ในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือทางด้านเศรษฐกิจทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หากต้องการดำเนินความสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับประเทศนั้นๆ เป็นผู้ดำเนินการ การดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีจะส่งผลให้เกิดการขยายความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่างๆ อันจะเป็นการช่วยสร้างความเจริญและความมั่นคงให้แก่ประชาชนและประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่ในส่วนของการดำเนินความสัมพันธ์กับรัสเซีย ซึ่งเป็นมหาอำนาจของโลกในหลายด้าน และกับประเทศเครือรัฐอิสระอีก 11 ประเทศที่ได้รับอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมจากรัสเซียนั้น ประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรด้านรัสเซียศึกษา ส่งผลให้ไทยเสียโอกาสทางการค้าและการลงทุนเป็นอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีบุคลากรด้านรัสเซียมากอย่างสหรัฐอเมริกา ยุโรป จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม

ประเทศไทยต้องมีผู้เชี่ยวชาญและบุคลากรด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จากการที่รัฐบาลไทยมีนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านต่างๆ ของภูมิภาคและของโลก และขยายตลาดการค้าสู่ภูมิภาคต่างๆ ของโลกเพิ่มมากขึ้นนั้น เพื่อให้บรรลุตามนโยบายที่ตั้งไว้นั้น ประเทศไทยย่อมจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นจำนวนมากเพียงพอ เพื่อสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลในด้านนี้ หลักสูตรรัสเซียศึกษาจึงได้ถูกจัดทำขึ้นในลักษณะที่เน้นหนักด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่นอกจากจะมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในด้านภาษาและวัฒนธรรมรัสเซียแล้ว ในหลักสูตรยังมีวิชาที่ว่าด้วยหลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอื่นๆ อีก เช่น ความรู้เบื้องต้นทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การดำเนินความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ หลักกฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น และเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เป็นต้น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรรัสเซียศึกษาสามารถทำงาน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นการจัดการศึกษาโครงการรัสเซียศึกษา จึงมีส่วนช่วยตอบสนองต่อความต้องการบุคลากรด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของชาติได้อีกทางหนึ่ง

อนาคต

ไทยมีความจำเป็นต้องมีมหามิตรไว้คอยช่วยเหลือ การสร้างบุคลากรด้านรัสเซียและสร้างฐานข้อมูลความรู้ด้านรัสเซียให้กับประเทศ เพื่อให้การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันในปัจจุบันเป็นไปด้วยดี จะมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเมินอนาคตโดยใช้ความขาดแคลนต่างๆ เป็นหลัก เช่นการขาดแคลนพลังงาน การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และการขาดแคลนอาหาร หากไทยและรัสเซียเป็นพันธมิตรที่ดีต่อกันย่อมสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ไม่ว่าจะเป็นภาวะปกติหรือภาวะวิกฤต จากศักยภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันของรัสเซียทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านอวกาศ ด้านการทหาร และด้านพลังงาน รัสเซียสามารถพัฒนาตนเองและก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ของโลกได้ ในขณะที่ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของโลก หากเป็นมิตรประเทศที่ดีต่อกันก็จะได้รับแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันด้วย นอกจากนั้น ในภาวะที่โลกปัจจุบันมีขั้วอำนาจเพียงขั้วเดียว จำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศเล็กๆ อย่างประเทศไทยต้องมีมิตรประเทศที่มีศักยภาพไว้ช่วยถ่วงดุลกับมหาอำนาจ ซึ่งรัสเซียได้เคยทำหน้าที่นี้ให้กับไทยมาแล้วทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ถ้าหากความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ก็จะเป็นหลักประกันความเจริญและมั่นคงของชาติได้เป็นอย่างดีในอนาคต

ความสัมพันธ์กับรัสเซียเป็นประตูไปสู่ความสัมพันธ์กับ 11 ประเทศเครือรัฐอิสระ ถ้าประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศรัสเซีย ยังเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศในกลุ่มเครือรัฐเอกราชอีก 11 ประเทศซึ่งมีพื้นฐานและโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกับรัสเซีย ประเทศเครือรัฐเอกราชส่วนใหญ่มีพรมแดนติดกับประเทศรัสเซีย และใช้ภาษารัสเซียควบคู่กับภาษาท้องถิ่น ผู้ที่มีความรู้ด้านรัสเซียศึกษาและภาษารัสเซียมีข้อได้เปรียบอย่างมากในการดำเนินความสัมพันธ์ด้านต่างๆ กับประเทศดังกล่าว การดำเนินความสัมพันธ์ด้านต่างๆ กับประเทศเครือรัฐอิสระถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ให้กับประเทศ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ประเทศไทยต้องมีบุคลากรคุณภาพพร้อมเพื่อการแข่งขัน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรที่มีความพร้อมสำหรับการแข่งขัน จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการแข่งขันมีมากและในอนาคตการแข่งขันจะยิ่งเข้มข้นและรุนแรงยิ่งขึ้น และการแข่งขันดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการแข่งขันในระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคเท่านั้น ทั้งนี้รวมถึงการแข่งขันในระดับสากลหรือนานาชาติด้วย ซึ่งต้องใช้บุคลากรที่มีความรอบรู้ทุกด้าน หากประเทศไทยมีการวางแผนและเตรียมการด้านบุคลากรให้พร้อมสำหรับการการดำเนินการในปัจจุบันและในอนาคต เราจะได้เปรียบในการแข่งขันในทุกระดับ หลักสูตรรัสเซียศึกษาเป็นหลักสูตรหนึ่งซึ่งมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรอบรู้ในทุกด้านเกี่ยวกับรัสเซีย และมีความรอบรู้ในศาสตร์อื่นๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศ เช่นรายวิชาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ จิตวิทยา ตรรกวิทยาและคอมพิวเตอร์ นอกจากนั้นหลักสูตรฯ ยังเน้นให้นักศึกษามีความรู้ภาษาต่างประเทศ 2 ภาษาคือภาษารัสเซีย และภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นการสร้างข้อได้เปรียบให้กับบัณฑิตของโครงการรัสเซียศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. ความจำเป็นระดับสถาบัน

ปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลน้อยลง มหาวิทยาลัยย่อมไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้กับคณะและภาควิชาต่างๆ ได้อย่างเพียงพอ ทั้งมหาวิทยาลัย คณะและภาควิชา (สถาบัน) ต้องหารายได้จากทางอื่นมาสมทบกับงบประมาณที่ไม่เพียงพอ เพื่อให้สถาบันดำเนินงานได้ และพัฒนาให้เจริญรุดหน้าต่อไปได้ วิธีที่สถาบันการศึกษาใช้คือการจัดการศึกษาโครงการพิเศษขึ้น เพื่อหารายได้พิเศษมาชดเชยงบประมาณแผ่นดินที่ถูกตัดออกไป โครงการรัสเซียศึกษาเป็นโครงการพิเศษโครงการหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยสถาบันแก้ไขปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ โดยการหารายได้มาสมทบให้กับสถาบันเพื่อให้สถาบันดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่ผลิตบุคลากร สถาบันการศึกษามีหน้าที่หลักคือการจัดการอุดมศึกษาแก่ประชาชน ด้วยการศึกษาของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า "งานด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ ทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป" มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสถาบันที่มีความพร้อมมากที่สุดในการจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษา เพราะเป็นสถาบันเดียวที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียศึกษา อีกทั้งมีผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์อื่นๆ ตามหลักสูตรอีกอย่างครบถ้วน ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นอกจากจะเป็นหน้าที่แล้ว ยังเป็นความรับผิดชอบที่สถาบันมีต่อสังคมด้วย

มหาวิทยาลัยตอบสนองต่อความต้องการเข้าศึกษาของนักเรียน ด้วยในอดีตและปัจจุบันมีนักเรียนที่ต้องการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยฯ สามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษา เป็นหลักสูตรหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพิ่มขึ้น โดยในแต่ละปีโครงการฯ จะรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากทั่วประเทศ เข้าศึกษาปีละประมาณ 80 คน

มหาวิทยาลัยประหยัดงบประมาณของรัฐในการให้การศึกษาแก่ประชาชน โครงการศิลปศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชารัสเซียศึกษา เป็นโครงการพิเศษ นักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาทั้งหมด ทำให้รัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาแก่ประชาชนกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และในขณะเดียวกันที่รัฐบาลก็จะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น จึงจัดได้ว่าโครงการรัสเซียศึกษาได้ช่วยให้รัฐบาลประหยัดงบประมาณในการจัดการศึกษาปีละหลายล้านบาท

อนาคต

แหล่งที่มาของรายได้ ในอนาคตมหาวิทยาลัยต้องออกนอกระบบ ซึ่งในด้านงบประมาณหมายถึงรัฐบาลจะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณน้อยลง และมหาวิทยาลัยต้องหารายได้มาเลี้ยงตนเอง ถ้าไม่มีรายพิเศษ

มาสนับสนุนจะไม่สามารถดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้ และล้มเลิกในที่สุด ดังนั้นโครงการพิเศษจึงเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งที่จะช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการและพัฒนาต่อไปได้

การผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้และเท่าทันต่อเปลี่ยนแปลงของโลก และมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต โดยปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย เนื้อหาของวิชาต้องเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของนักศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาเอกภาษารัสเซีย ต้องมีการศึกษาว่าบัณฑิตสามารถทำงานในสายงานใดบ้าง จากนั้นจึงแก้ไขหลักสูตรโดยการบรรจุวิชาต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานเข้าไป ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีความรอบรู้ในศาสตร์ต่างๆ มากยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านความรู้ความสามารถกับบัณฑิตจากต่างสถาบันและต่างประเทศ หลักสูตรรัสเซียศึกษาเป็นหลักสูตรหนึ่งที่จัดทำขึ้นเพื่อให้นักศึกษามีความรอบรู้ (สหวิทยาการ) สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและความต้องการของตลาดแรงงาน ที่ให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านต่างๆ

3. ความจำเป็นระดับบุคคล

ความสำนึกในหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านรัสเซียศึกษา ย่อมตระหนักถึงความจำเป็นและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องจัดการศึกษาด้านรัสเซียศึกษาขึ้น เพื่อแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดปัญหาระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับรัสเซีย ด้วยผู้เชี่ยวชาญย่อมทราบและเข้าใจปัญหาได้ดี อีกทั้งทราบผลดีและผลเสียจากการดำเนินการและ/หรือไม่ดำเนินการของตน และเมื่อทราบแล้วไม่ดำเนินการตามที่ควร ถือว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ขาดจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ด้วยความสำนึกในบทบาทและหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางรัสเซียศึกษา คณาจารย์ภาควิชาภาษารัสเซียจึงได้จัดตั้งโครงการศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษาขึ้น

ความต้องการของนักเรียน ในปัจจุบันนักเรียนมีความสนใจศึกษาในสาขาอาณาบริเวณศึกษา (Area Studies) เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เห็นได้จากจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าศึกษาในโครงการอังกฤษ-อเมริกันศึกษา และโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในแต่ละปีนั้นมีจำนวนมากกว่า 4,000 คน ในขณะที่ทั้งสองโครงการสามารถรับนักศึกษาได้ประมาณ 200 คนเท่านั้น ดังนั้นโครงการรัสเซียศึกษาจึงเป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยตอบสนองต่อความต้องการที่จะศึกษาต่อด้านอาณาบริเวณศึกษาของนักเรียนได้เพิ่มขึ้นประมาณปีละ 80 คน

ลักษณะเฉพาะของการศึกษาในโครงการรัสเซียศึกษา

โครงการรัสเซียศึกษามีลักษณะเฉพาะของโครงการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากการศึกษาในสาขาวิชาอื่นดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องมีบุคลากรที่ความรู้ ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาท

ต่อโลกมาก แต่ชาวไทยมีความรู้น้อยอย่างประเทศรัสเซีย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขยาย ความสัมพันธ์ และพึ่งพาอาศัยกันในด้านต่าง ๆ อันจะเป็นการช่วยสร้างความเจริญ และความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. นักศึกษาจะได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในลักษณะสหวิทยาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ทำให้เป็นคนที่มีความรอบรู้ มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถก้าวทันโลกสมัยใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้

3. นักศึกษาจะได้เรียนและฝึกฝนทักษะการใช้ภาษารัสเซีย ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูงกับอาจารย์เจ้าของภาษา ในลักษณะการเรียนแบบกลุ่มย่อย ซึ่งเน้นประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการนำไปใช้จริงในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับชาวรัสเซียหรือชาวประเทศในเครือรัฐอิสระ (อีก 11 ประเทศ)

4. นักศึกษาจะได้เรียนและฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่ต่อเนื่องจากความรู้ที่ได้เรียนในโรงเรียน กับอาจารย์เจ้าของภาษาในลักษณะการเรียนแบบกลุ่มย่อย ซึ่งเน้นประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการนำไปใช้ในการทำงาน

5. นักศึกษาจะได้มีโอกาสไปศึกษาและทัศนศึกษาประเทศรัสเซีย เพื่อศึกษาภาษา ลักษณะการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมและลักษณะภูมิประเทศของรัสเซีย

6. นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชานี้ สามารถเข้าทำงานได้ทั้งในหน่วยงานของรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรภูมิภาคหรือนานาชาติ หรือหน่วยงานของเอกชนที่ประกอบธุรกิจการค้ากับต่างประเทศ และยังสามารถสร้างงานของตนเอง หรือศึกษาต่อในระดับสูง

7. เป็นสาขาวิชาที่ทันสมัย ทั้งนี้ในประเทศไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่เปิดการเรียนการสอนสาขาวิชานี้ในระดับปริญญาตรี ในปีการศึกษา 2546 นี้ ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมนี ต่างเห็นความสำคัญ และจัดการเรียนการสอนสาขาวิชานี้มาช้านานแล้ว

ด้วยความเป็นมาและความจำเป็นตามที่กล่าวมาแล้ว ภาควิชาภาษารัสเซีย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นศูนย์ความรู้และแหล่งรวมผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับรัสเซียในประเทศไทย จึงได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะจัดการศึกษาโครงการศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษาขึ้น เป็นแห่งแรกในประเทศไทย โดยเริ่มรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา 2546

บทสรุป

ระยะเวลา 28 ปีของการเรียนการสอนภาษารัสเซียในประเทศไทย เป็นกระบวนการที่มองโดยผิวเผินแล้วราบเรียบ ไม่มีความโดดเด่นหรือบทบาทที่สำคัญในสถาบันและในสังคม การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลต่อการศึกษาเกี่ยวกับรัสเซียในประเทศไทย คือการเดินทางเยือนประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 16-18 ตุลาคม 2545 ที่ได้มีนโยบายเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ระหว่างไทยกับรัสเซียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จากการเยือนดังกล่าวได้ทำให้รัฐบาลทราบถึงปัญหาความขาดแคลนบุคลากรด้านรัสเซียและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การเปิดโครงการพิเศษหลักสูตรศิลปศาสตร

บัณฑิต สาขาวิชารัสเซียศึกษา จึงเป็นการดำเนินการในช่วงที่เวลาที่เหมาะสม และจะเอื้อประโยชน์ให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับบุคคล สถาบันและประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

วัฒนะ คุ้นวงศ์ "สถานะทางยุธศาสตร์ของรัสเซีย" จากหนังสือรวมบทความ "*ไทย-ยุโรป ในมิติด้านการเมืองและความมั่นคง*" บรรณาธิการ ธีระ นุชเปี่ยม จัดพิมพ์ด้วยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยโครงการเอเชียยุโรปศึกษา พ.ศ. 2545.
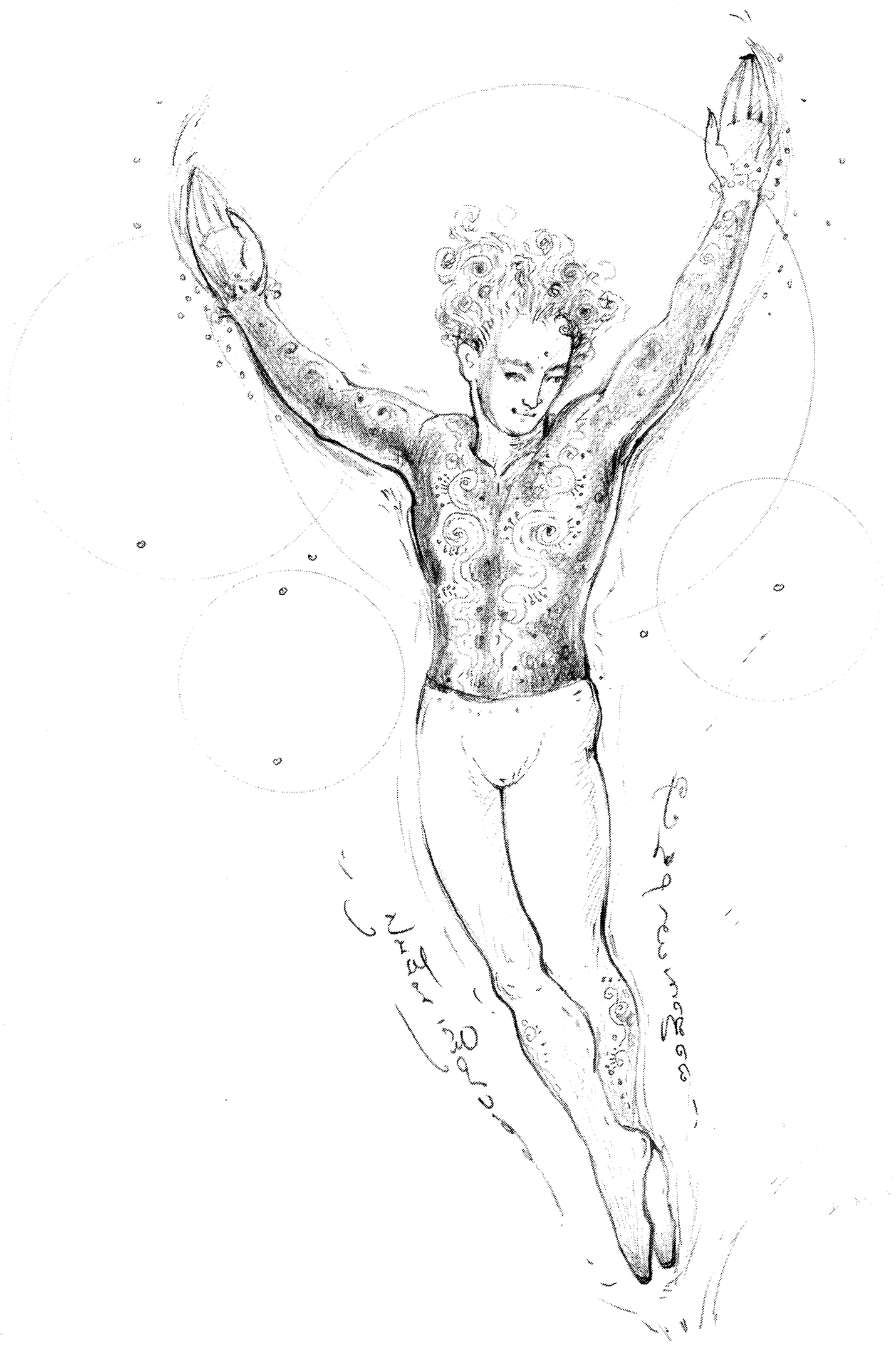
"*ศิลปศาสตร์ 30 ปี*" หนังสือจัดทำขึ้นในวาระครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้งคณะศิลปศาสตร์ในปี พ.ศ. 2535.